

de groene ruimte

INGEKOMEN

- 2 JUL 2008

NO:

**Nader onderzoek beschermde soorten
planlocatie Jan Kopshuis, Wageningen**

Nader onderzoek beschermde soorten planlocatie Jan Kopshuis, Wageningen

Plangebied	Het Jan Kopshuis met het bijbehorende perceel te Wageningen (zie bijgevoegd kaartmateriaal).
Aanleiding	Uit de quickscan voor de planlocatie is gebleken dat nader onderzoek nodig werd geacht om uitsluitsel te kunnen krijgen over de aanwezigheid van vleermuizen en beschermde plantensoorten, alsook over de eventuele verstoring van deze soorten door de beoogde ingreep.
Aandachtspunten	Vleermuizen, beschermde plantensoorten.
Uitvoering	<u>Medewerker(s)</u> <ul style="list-style-type: none">• ir. R. Noordhuis (veldwerk en rapportage)• ir. P.A.F.M. Reijbroek (projectleiding) <u>Veldbezoeken</u> <ul style="list-style-type: none">• 28 mei 2008: avondbezoek, windstil helder weer, 18°C rond 0.00u.• 2 juni 2008: ochtendbezoek, goed weer, droog rond de 18°C.• 3 juni 2008: avondbezoek, warm drukkend vochtig weer, 24°C.• 10 juni 2008: ochtendbezoek kort, goed vleermuisweer, 16°C.• 19 juni 2008: avondbezoek, windkracht 3, onbewolkt, 14°C.• 24 juni 2008: avondbezoek, windstil, helder tot halfbewolkt, 16°C.

Beschrijving plangebied

Het Jan Kopshuis is de voormalige bibliotheek en documentatiecentrum van de WUR (Wageningen Universiteit en Researchcentrum). Het is een in stijl gebouwd pand uit de eind zeventiger, begin tachtiger jaren. Er zijn veel schuine daken en de gevels zijn allemaal betimmerd met donkere dakpansgewijs aangebrachte planken.

Er is een uitgebreide tuin aan de noordzijde met onder andere veel borders en een groot grasveld. Verder staan er een aantal monumentale bomen, waaronder een Amerikaanse eik en een Libanonceder. Met name rond het gebouw is veel groen.

Het pand ligt fraai aan de Generaal Foulkesweg, een oude eikenlaan, die naar het oosten toe in steeds groenere omgeving doorloopt. Nabij het plangebied ligt het Kleine Arboretum.

Nabij het Kopshuis staan veel grote huizen aan de Generaal Foulkesweg die elk veelal een grote tuin hebben.

Waarnemingen

Vleermuizen

Het Jan Kopshuis bleek erg in trek bij vleermuizen, met name bij de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. Tijdens de veldbezoeken toonden de vleermuizen vooral interesse voor de ruimtes achter de houten betimmeringen. Er zijn op meerdere plaatsen uit- en invliegbewegingen gezien naar deze ruimtes. Ook zijn er mogelijk verblijfplaatsen onder de vensterbanken en onder de dakpannen.

Verder zijn aangetroffen Baardvleermuis, Ruige dwergvleermuis en zeker verwacht wordt Gewone grootoorvleermuis.

- Gewone dwergvleermuis.

Er verbleven naar schatting in het totaal ca. 40 individuen in het gebouw. Met name aan de zuidwesthoek werden uitvliegers gezien, vanachter de houten betimmering en mogelijk ook van onder dakpannen. Direct ten oosten van de ingang werd een invliegend (roe-

pend) mannetje waargenomen, dat achter de betimmering verdween. In deze hoek werd door Gewone dwergvleermuizen ook veel interesse getoond voor daklijsten en open stootvoegen.

Aan de achterzijde van het gebouw werd aan een hoge gevel een invliegend dier gezien. Ook dit verdween achter de betimmering.

Zwermgedrag is waargenomen op vier plaatsen rond het gebouw, maar met name in de zuidwesthoek. In deze hoek werd tijdens het ochtendbezoek van 2 juni een roepend mannetje gehoord. Dit wijst op een verblijfplaats.

Een naburige kolonieplaats met tientallen dieren werd gevonden bij het gebouw De Hucht. Uit deze verblijfplaats uitvliegende dieren passeren langs het Kopshuis en er is uitwisseling met dieren die in het Kopshuis verblijven. Wellicht is het te beschouwen als één kolonie.

Conclusie: Het gebruik van het Jan Kopshuis door de Gewone dwergvleermuis is multifunctioneel. Het plangebied fungeert als kolonieverblijfplaats van enkele tientallen dieren, er verblijven solitaire dieren of kleine groepjes mannetjes, het gebouw is in gebruik als winterverblijf en wordt gebruikt als speelplaats voor dieren van naburige kolonieplaatsen.

- **Laatvlieger.**

Bij de meeste bezoeken is de soort vastgesteld. Vrij vroeg in de avond zijn dieren boven het gebouw waargenomen. Op 19 juni zijn aanvliegbewegingen van twee dieren aan de noordkant van het gebouw (hoogste gevel) gezien. De interesse lag bij ruimtes achter de betimmering. Aan deze noordzijde werden op 3 juni ook sociale geluiden van de Laatvlieger gehoord.

Het grasveld ten noorden van het gebouw is een geliefd jachtterrein voor de soort, als grotere kevers (mei- juni- en rozenkevers) hier te vangen zijn. Op 24 juni was er een groep van rond de twintig dieren aan het jagen. Niet al deze dieren kwamen van het gebouw. Soms werd vastgesteld dat enkele Laatvlieger uit het zuiden kwamen aan het begin van de avond.

Bij de quickscan zijn op 15 januari ook uitwerpselen van de Laatvlieger gevonden onder betimmeringen aan de zuidwestzijde van het gebouw. Dit zijn sporen van dieren die mogelijk in het najaar in het gebouw verbleven. Tijdens dit onderzoek is gebleken dat er ook zomerverblijfplaatsen zijn in het gebouw, al zijn de exacte plaatsen niet bekend. Mogelijk gaat het om een kleine groep mannelijke dieren. Een duidelijke kolonieplaats kon niet worden vastgesteld, maar ook niet worden uitgesloten. Dat het gebouw wordt gebruikt als paarplaats is waarschijnlijk.

In de omgeving van het plangebied staan meerdere gebouwen die voor de soort aantrekkelijk lijken te zijn. Er zijn echter tijdens het onderzoek geen andere verblijfplaatsen vastgesteld.

Conclusie: De Laatvlieger gebruikt het plangebied als foerageergebied. Er zijn zomerverblijfplaatsen en waarschijnlijk paarplaats(en). Vooralsnog wordt ervan uitgegaan dat de belangrijkste plaatsen achter de betimmeringen gesitueerd zijn. Of sprake is van een winterverblijfplaats is niet bekend geworden, maar kan niet worden uitgesloten.

- **Baardvleermuis**

Op 19 juni werden in de schemering langs de noordwestzijde van het pand twee kleine vleermuisjes waargenomen, waarvan het geluid nog het meest op die van de (Gewone) Baardvleermuis leek. Aangenomen wordt dat het om de Baardvleermuis gaat. Ook aan de voorzijde zijn kort geluiden gehoord van een soort uit de Myotis-groep, mogelijk waren

dit ook Baardvleermuizen.

Conclusie: Ofschoon mogelijk Baardvleermuizen in het plangebied zijn waargenomen, wordt een verblijfplaats niet waarschijnlijk geacht.

- Ruige dwergvleermuis.

Alleen op 28 mei werd kort een waarschijnlijke Ruige dwergvleermuis gehoord. Deze soort is vooral algemeen in voor- en het najaar. Het huidige onderzoek viel buiten de tijden dat de soort het meest actief is. Omdat het Kopshuis en omgeving zeer geschikt is voor de soort wordt aangenomen dat de soort in voor- en najaar verblijfplaatsen (paarplaatsen) in het gebouw heeft.

Conclusie: Ruige dwergvleermuis heeft waarschijnlijk verblijfplaatsen in de opstallen in het plangebied.

- Gewone grootoorvleermuis

Uit bronnenonderzoek is gebleken dat deze soort bekend is binnen een afstand van 500 m van het plangebied. Er zijn gegevens uit het groeiseizoen en uit de winter.

Tijdens het onderhavige onderzoek is de soort niet vastgesteld. Gezien de geschiktheid van het gebouw en de directe omgeving voor de soort, wordt aangenomen dat de soort in voor- en najaar verblijfplaatsen (paarplaatsen) heeft in het gebouw.

Conclusie: Gewone grootoorvleermuis heeft waarschijnlijk verblijfplaatsen in de opstallen in het plangebied.

Streng beschermde plantensoorten

Van de streng beschermde plantensoorten werd alleen de Gulden sleutelbloem aangetroffen. De Gulden sleutelbloem is een streng beschermde soort (FF-wet tabel 2). Er zijn twee exemplaren aangetroffen op de wal naast de los- en laadplaats, diep onder de struiken 'verstoppt'. Van de Gulden sleutelbloem is ook bekend dat ze in gebruik is als tuinplant. De soort komt in het rivierengebied van nature voor, met een zwaartepunt langs de IJssel. Langs de Nederrijn is ze nauwelijks aangetroffen. Het lijkt dan ook onwaarschijnlijk dat het een natuurlijke standplaats betreft, maar dit valt niet meer uit te sluiten.

Overige beschermde soorten

- Op 28 mei werd een Ransuil jagend of passerend waargenomen boven het Kopshuis. Er zijn geen vaste verblijfplaatsen van uilen aangetroffen.
- Er zijn geen Eekhoorns of marter waargenomen.
- Er zijn geen reptielen waargenomen.
- Er is aan de voorzijde van het gebouw een Egel waargenomen. Voor deze soort geldt een automatische ontheffing, maar bij het verwijderen van de cotoneasters aan de voorzijde, dient rekening worden gehouden met de Egel (wettelijke algemene zorgplicht).
- In het plangebied is de buiten het duingebied zeer zeldzame Bleekgele droogbloem aangetroffen. De soort heeft echter geen beschermde status.

Conclusies

- Het plangebied wordt gebruikt door vijf soorten vleermuizen, met name door de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Kleine aantallen Baardvleermuis gebruiken het gebouw ook in de zomer. Daarnaast worden paarplaatsen verwacht van Gewone grootoorvleermuis en Ruige dwergvleermuis. Alle vleermuissoorten kennen de strengste beschermingsstatus; voor alle soorten dient een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet te worden aangevraagd en verkregen, alvorens versturende activiteiten/ingrepen mogen plaatsvinden.
- Er is slechts één streng beschermde plantensoort aangetroffen, namelijk de Gulden

sleutelbloem. Indien deze soort van nature in het plangebied voorkomt wordt voor de verstoring een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet vereist.

Advies

- Geadviseerd wordt om voor de aangetroffen vleermuizen een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet aan te vragen. De termijn tussen indienen van de aanvraag en het ontvangen van de ontheffing is aanzienlijk (momenteel ca. 4-6 maanden).
Onder andere de volgende mitigerende maatregelen kunnen worden getroffen.
 - Gesloopt wordt alleen in de periode september-november of maart-april.
 - Minimaal een week voor de sloop wordt het gebouw op de volgende wijze 'gestript':
 - alle houten betimmering wordt handmatig verwijderd;
 - metalen vensterbanken worden verwijderd of ver omhoog gebogen;
 - dakpannen worden (deels (met name aan de kopse kanten)) verwijderd.
- Als compenserende maatregelen kunnen de volgende voorzieningen worden aangebracht.
 - Op korte termijn (maar tenminste enkele maanden voor de sloop) worden 10 vleermuizenkasten opgehangen nabij het gebouw, in bomen die tijdens en na de ingreep blijven staan.
 - Se nieuwbouw wordt voorzien van verblijfsmogelijkheden voor vleermuizen. Deze voorzieningen kunnen bestaan uit spouwruimtes die toegankelijk zijn voor vleermuizen en houten betimmeringen of daklijsten met ruimtes voor vleermuizen.
 - Geadviseerd wordt om voor de Gulden sleutelbloem een ontheffing aan te vragen. Als maatregel kan (na ontheffingsverlening!) de soort worden verplaatst naar een soortgelijke standplaats binnen het plangebied, zoals de haagbeukenhaag in het noorden van het plangebied.

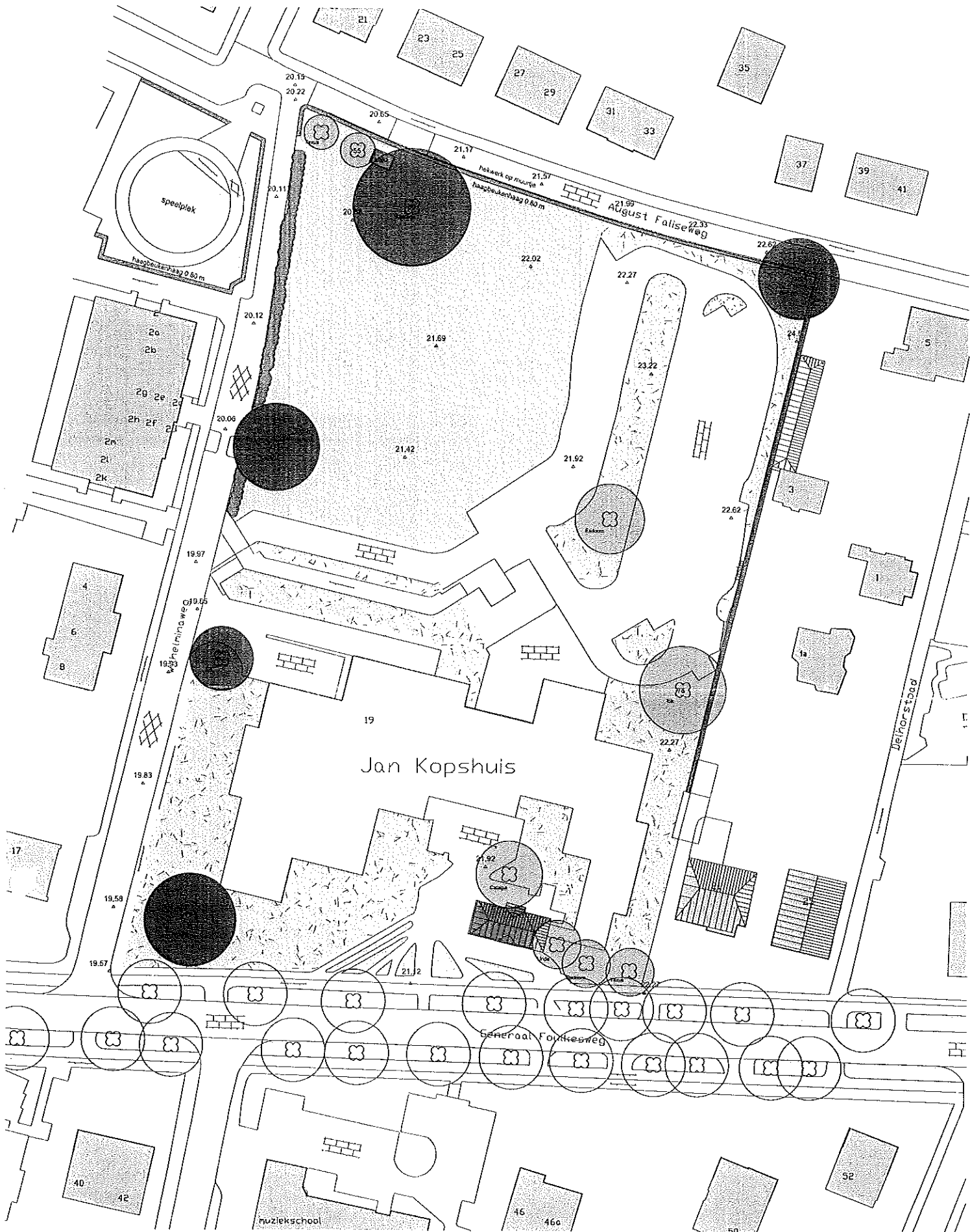
Houten betimmering

Voorzijde Jan Kopshuis met tuin

Kaarten

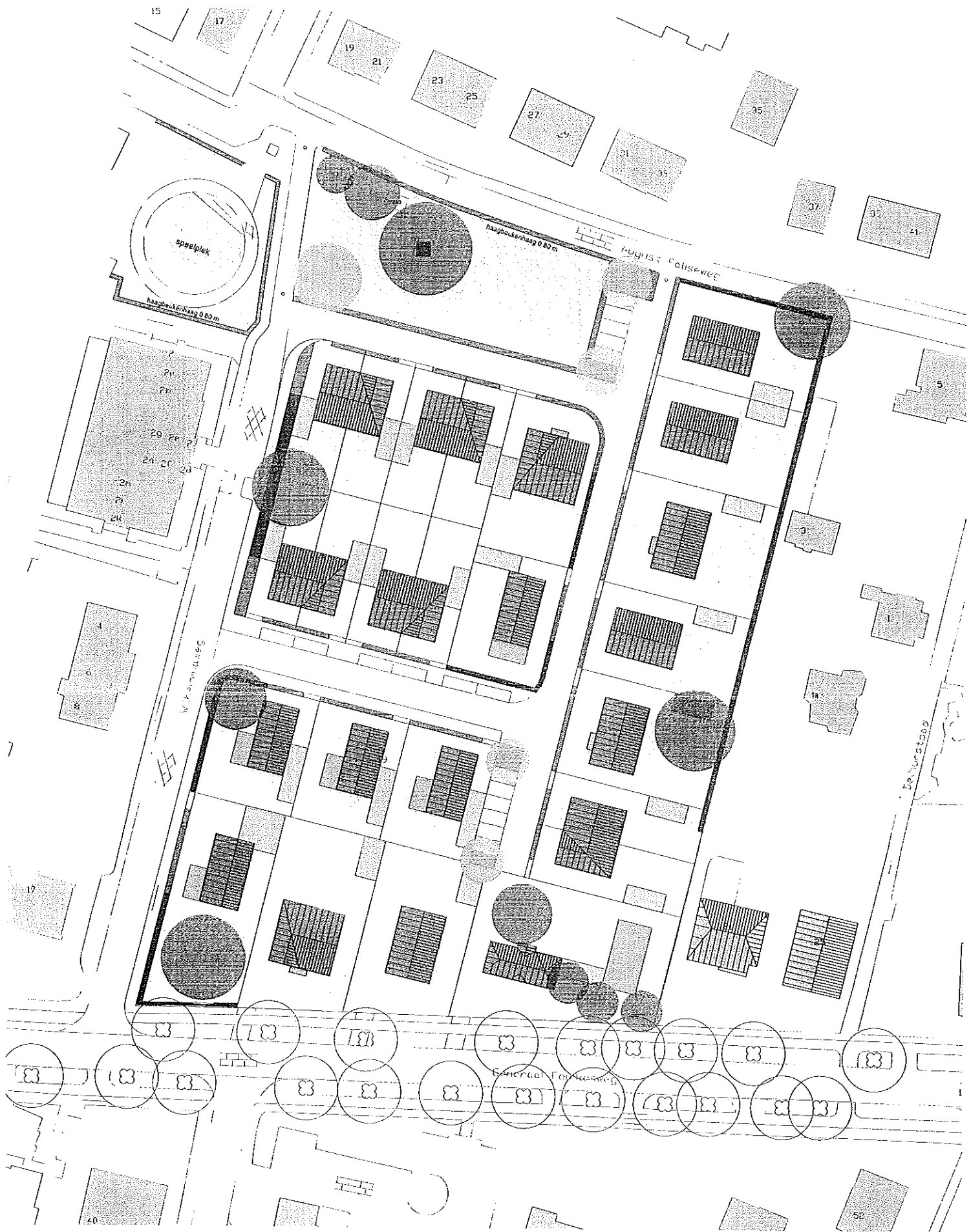
Kopshuis Wageningen
Inventarisatie terreingegevens

- Jan Kopshuis + bijbehorend perceel
- Te handhaven gebouw
- Waardevolle bomen volgens Vefuvia

4 B Bouwplan
 Kadaster
 342 04 Amsterdam
 +31 (0) 20 52 00 00
 www.kadaster.nl

4 B Bouwplan
 Kadaster
 342 04 Amsterdam
 +31 (0) 20 52 00 00
 www.kadaster.nl

SAL
 4 B Bouwplan
 Kadaster
 342 04 Amsterdam
 +31 (0) 20 52 00 00
 www.kadaster.nl

Kopshuis Wageningen
Plantekening

8 oktober 2007

Project	Quickscan Jan Kopshuis, Wageningen.	
Projectnummer	08808	
Opdrachtgever	Van Grootheest Projecten Wageningen BV.	
Opdrachtnemer	De Groene Ruimte BV Postbus 400 6700 AK Wageningen	tel.: 0317-423969 fax: 0317-418758 e-mail: dgr@dgr.nl internet: www.dgr.nl
	Projectmedewerker(s): ir. R. Noordhuis (veldwerk) ir. P.A.F.M. Reijbroek en R. Noordhuis (rapportage)	
Bestand	eindrap1.wpd	
Datum uitdraai	1 februari 2008	
Uitvoering	Veldonderzoek: het veldbezoek vond plaats op 16 januari 2008. Het was bewolkt weer, met motregen aan het eind van het bezoek. De temperatuur was rond de 9 °C. Op 22 januari heeft een tweede, kort, aanvullend veldbezoek plaatsgevonden.	
Aandachtspunten	Beschermden soorten van de Flora- en faunawet (FF-wet). Speciale aandacht ging uit naar vleermuizen, uilen, Eekhoorn, marters en planten.	
Waarnemingen		
Vleermuizen	<p>Het voormalige bibliotheekgebouw is aan de buitenzijde geschikt voor vleermuizen. Met name de houten betimmeringen, die rond het hele gebouw aanwezig zijn, zijn zodanig aangebracht dat eronder zeer geschikte ruimtes voor vleermuizen ontstaan. Onder de betimmering werden op twee plaatsen zekere sporen van vleermuizen aangetroffen. Onder de betimmering aan de zuidwest zijde van het gebouw werd mest aangetroffen van tenminste twee soorten vleermuizen. Mest van de Laatvlieger kon met zekerheid gedetermineerd worden (de mest bevatte resten van mestkevers van het Aphodius-type). Het is niet duidelijk in welk deel van het seizoen de Laatvliegers hier hebben verbleven. Er werd vrij veel mest aangetroffen.</p> <p>Het grootste deel van de houten betimmeringen kon door de hoogte niet gecontroleerd worden. Het is waarschijnlijk dat ook andere gevels van het gebouw gebruikt worden door vleermuizen. Op twee plaatsen aan de oostzijde van het gebouw werden mogelijke sporen van vleermuizen gevonden.</p> <p>De spouwmuren van het uit 1980 daterende gebouw zijn voorzien van glaswol/steenwol. Dit materiaal is echter op veel plaatsen ingezakt, waardoor de spouwr ruimtes deels vrij zijn. Ze zijn toegankelijk voor vleermuizen via openingen onder de metalen vensterbanken en via een deel van de open stootvoegen. Op één plaats zijn in een open stootvoeg uitwerpselen van een niet nader te identificeren vleermuissoort gevonden.</p> <p>Ook kunnen hebben vleermuizen voldoende mogelijkheden om onder de dakpannen een verblijfplaats hebben.</p>	

Alleen de spouwruimtes zijn eventueel geschikt als winterverblijf, de overige verblijfsruimtes zijn alleen als zomerverblijfplaats geschikt.

Tijdens de quickscan zijn ook zolders en kelders beoordeeld op geschiktheid voor vleermuizen. De zolders waren te veel afgetimmerd en te intensief gebruikt voor vleermuizen en de kelders waren te droog en te intensief gebruikt voor vleermuizen.

Een oud (school)gebouw aan de Wilhelminaweg en de muziekschool aan de Generaal Foulkesweg zijn heel geschikt voor de Laatvlieger. Er werd op deze twee plaatsen ook mest aangetroffen van naar alle waarschijnlijkheid dwergvleermuizen (Gewone of Ruige dwergvleermuis). De aangetroffen uitwerpselen wijzen op de aanwezigheid van nog een derde vleermuissoort.

Het trafohuisje in het noordwesten van het plangebied is ook geschikt voor vleermuizen (als paarplaats).

Tijdens het veldbezoek zijn alle aanwezige bomen gecontroleerd op geschiktheid voor vleermuizen; geen van de bomen bevat verblijfsmogelijkheden.

Tijdens het aanvullend onderzoek op 22 januari, aan het begin van de avond (ca. 18.00u) is vastgesteld dat het gebouw door Gewone dwergvleermuizen vermoedelijk als winterverblijfplaats wordt gebruikt.

Overige fauna

Het terrein werd beoordeeld op het voorkomen van Eekhoorn en Boom- en/of Steenmarter. In het plangebied werd geen Eekhoornnest waargenomen, waarbij moet worden opgemerkt dat alle bomen daarop goed te controleren waren. Het gebied wordt waarschijnlijk wel sporadisch bezocht door Eekhoorns, gezien de aanwezigheid van een laan met grote eiken die in verbinding staat met twee arboreta (Generaal Foulkesweg) en de aanwezigheid van notenbomen in en rond het plangebied. Het plangebied heeft geen verblijfplaatsen van de Eekhoorn en dient slechts incidenteel als voedselgebied. In het arboretum op enkele honderden meters afstand van het plangebied worden wel Eekhoorns gezien.

Aangezien de Boomarter in naburige arboreta is waargenomen, werd speciaal gelet op het voorkomen van deze soort. Er werden geen potentiële verblijfplaatsen voor de soort aangetroffen. Evenmin werden sporen van de soort aangetroffen en aangenomen wordt dat de soort er in elk geval geen vaste verblijfplaats heeft.

De Steenmarter is momenteel de streek aan het koloniseren. Er zijn echter geen sporen aangetroffen, waaruit blijkt dat de soort het plangebied gebruikt; een eventueel gebruik zal hooguit incidenteel van aard zijn.

Op het terrein is een veertje van de Ransuil gevonden. Langs de zuidzijde van Wageningen zijn enkele roestplaatsen van Ransuilen bekend. Er zijn op het terrein zelf geen roestplaatsen aangetroffen en deze zijn duidelijk niet aanwezig. Het terrein wordt alleen als jachtgebied door de Ransuil gebruikt.

Op driehonderd tot vierhonderd meter van het plangebied bevindt zich een populatie Ringslangen. In het plangebied wordt de soort echter niet verwacht. Ook andere reptielsoorten als de Hazelworm en Levendbarende hagedis, die ook op de stuwwal voorkomen, worden in het plangebied door de geïsoleerde ligging niet verwacht.

Streng beschermde amfibiesoorten worden in het plangebied niet verwacht. In de uiter-

waarden zijn Rugstreeppad, Poelkikker en Kamsalamander gevonden. Deze soorten komen rond het onderhavige deel de Generaal Foulkesweg niet voor. Er worden geen streng beschermde soorten uit andere diergroepen verwacht in het plangebied.

In het plangebied worden wel de lichter beschermde soorten Egel, Huisspitsmuis, Mol, Bosmuis en mogelijk Rosse woelmuis verwacht. Van amfibiesoorten worden in elk geval Gewone pad en Bruine kikker verwacht en mogelijk Kleine watersalamander. Voor verstoring van deze soorten geldt een automatische ontheffing bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Flora

Een aantal stroken rond het Jan Kopshuis zijn beheerd als bloemrijke relatief schraal grasland. Het plangebied is daarom met name op deze plaatsen geschikt voor een aantal langs de Generaal Foulkesweg voorkomende beschermde plantensoorten en stinzeplanten. Verwacht worden van de licht beschermde soorten de Brede wespenorchis, Akkerklokje, Wilde marjolein en mogelijk Gewone vogelmelk. Van de streng beschermde soorten zou het Ruig klokje voor kunnen komen.

Conclusies

- Het Jan Kopshuis wordt gebruikt door tenminste twee soorten vleermuizen. Er is in elk geval sprake van zomerverblijfplaatsen. De Laatvlieger is hierbij als soort met zekerheid vastgesteld. Onvoldoende duidelijk is welke andere soorten het gebouw gebruiken. Vrijwel zeker is dat ook de Gewone dwergvleermuis het gebouw gebruikt (ook als winterverblijf).
Om compleet uitsluitel over de aanwezigheid van vleermuissoorten en de aard van het gebruik ervan te verkrijgen is aanvullend onderzoek in het daarvoor geschikte seizoen noodzakelijk.
- Van de Eekhoorn, Boommarter en Steenmarter wordt verwacht dat zij het plangebied hooguit incidenteel gebruiken.
- Overige streng beschermde diersoorten hebben geen verblijfplaatsen in het plangebied.
- Om uitsluitel over de aanwezigheid van beschermde plantensoorten te verkrijgen is aanvullend onderzoek in het daarvoor geschikte seizoen noodzakelijk.

Advies

- Er is nader onderzoek nodig naar gebruik door vleermuizen van het plangebied, en in het bijzonder het Jan Kopshuis zelf. Vastgesteld moet worden welke soorten vleermuizen het terrein en gebouw gebruiken. Hiertoe worden minimaal drie veldbezoeken van enkele uren nodig geacht. De bezoeken vinden plaats van half april tot half juni.
- Ten behoeve van uitsluitel over aanwezigheid van beschermde plantensoorten is een gerichte inventarisatie eind mei of in juni noodzakelijk.
- Voor verstoring van Laatvlieger en Gewone dwergvleermuis is een ontheffing ingevolge de FF-wet noodzakelijk. Indien uit de aanvullende inventarisaties blijkt, dat nog andere streng beschermde soorten worden verstoord, dienen deze in de ontheffingsaanvraag opgenomen te worden.

De betimmering biedt verblijfsmogelijkheden voor vleurmuizen

Vleermuis mest onder de betimmering

